



FD 30 augustus 2012

## Koekeaksje zette Pieltsjerke op de kaart

*Tijdens de negende editie van Tsjerkepaad zetten ruim 260 kerken op zaterdagmiddag hun deuren open. Het Friesch Dagblad portretteert enkele deelnemende kerken. Deze week de Pieltsjerke van Gaastmeer.*

Hanneke Goudappel

Tien vragen aan: Anneke van Mourik - van Herk, 59 jaar, vrijwilliger van de Pieltsjerke van Gaastmeer.

### **Wat kunt u vertellen over de bouw en het ontstaan van de kerk van Gaastmeer?**

We weten helaas niet wanneer op de plaats van het huidige gebouw de eerste kerk is gebouwd. In elk geval stond er al een kerk in het begin van de 16<sup>e</sup> eeuw, maar misschien was die toen al heel oud. Er zijn nog restanten van over. Zo ligt onder de vloer, helaas niet meer zichtbaar, een aantal oude grafstenen. Een daarvan dateert uit 1569 en een aantal andere dateren uit het begin van de 17<sup>e</sup> eeuw. Over de beginjaren van de reformatie in Gaastmeer bestaat nog een mooi verhaal. In 1609, dat is dus al jaren nadat de katholieke godsdienst in Noord-Nederland was verboden, werd in Gaastmeer de Roomse pastoor nog altijd door de kerk onderhouden. Hij had nog veel invloed, want in de kerk stonden altijd nog de altaren uit de Roomse tijd. Blijkbaar waren de Gaastmeeders tevreden met hun pastoor. Dat was de classis een doorn in het oog en daarom stuurden zij in 1609 een paar dominees naar Gaastmeer om poolshoogte te nemen. Daarna kreeg Gaastmeer (samen met Nijhúzum) een eigen dominee.

In 1855 is de kerk ingrijpend verbouwd en in 1957 nog een keer. Dit keer onder leiding van dominee Jelke Bruinsma, die alles aangreep om geld voor de restauratie bij elkaar te krijgen. De 'koekeaksje' - koekactie - werd in heel Nederland bekend. Dominee Bruinsma was bakker geweest en hielp de plaatselijke bakkers mee om honderden kruidkoeken te bakken, die Gaastmeeders tot op de Dam van Amsterdam verkochten.

### **Hoe komt de kerk aan haar naam? Heeft het gebouw een bijnaam?**

De Pieltsjerke is genoemd naar het water waar de kerk aan ligt. Het Piel is een onderdeel van de Fluessen. Maar de Pieltsjerke is de enige kerk in Gaastmeer die nog in gebruik is, dus meestal hebben we het gewoon over 'tsjerke'. De vroegere gereformeerde kerk is er trouwens nog wel, niet zichtbaar vanaf de weg maar wel vanaf het water. Alleen is het torentje destijds afgebroken.

### **Wat moeten bezoekers echt zien in de kerk van Gaastmeer?**

Tsjerkepaadbezoekers vinden de kerk 'kreas, smûk, vriendelijk, verzorgd, verstillend en sfeervol'. Dat zijn de woorden die we het meest horen als we gasten ontvangen en die we het meest lezen in het gastenboek. Het

mooiste vind ik dat de kerk nog elke week wordt gebruikt. En dat merk je bij het binnenkomen. Bezoekers voelen zich opgenomen, welkom. Maar ook qua gebouw is er heel wat om te laten zien. De preekstoel uit het begin van de 17<sup>e</sup> eeuw bijvoorbeeld, met een stoofje in de bodem zodat de dominee geen koude voeten kreeg. Kunsthistoricus Paul Fluttert heeft ontdekt dat de preekstoel uit Gaastmeer identiek is aan die van Hieslum, maar hij is nog op zoek naar informatie over de maker, dus wie nog iets weet.... De klok dateert van 1519. Elk half en heel uur luidt de klok, en bij begrafenissen. Het orgel is in 1890 gebouwd door Bakker en Timmenga en verkeert nog in de originele staat. En dan zijn er nog de kleine luikjes aan de noord- en zuidkant van de kerk vlak boven de grond, de ouderlingen- en diakenbank, de banken met uitschuifbare extra zitplaatsen, de borden in de consistorie met de namen van alle predikanten.... te veel om op te noemen. Maar het allermooiste van het gebouw is wel het uitzicht vanaf de preekstoel over het water. Gastpredikanten die voor het eerst in Gaastmeer preken, staan er wel eens verbaasd naar te kijken als ze op de preekstoel klimmen.

### **Maakt u zich als kerkgemeenschap zorgen om de toekomst van het gebouw?**

We hebben de kerk altijd goed onderhouden, ook alweer met veel inzet van vrijwilligers, maar na ruim vijftig jaar is het gebouw toch aan groot onderhoud toe. We moeten dus weer creatief zijn. Nog een keer met koeken op de Dam gaan staan of nu iets heel anders verzinnen? We gaan er de komende tijd mee aan de slag.

### **Wat zou er van u als eerste uit mogen als u een keuze moet maken wat betreft het interieur?**

Het groene bordje dat de uitgang aanwijst. Dat past helemaal niet bij wat je als kerk uit wilt stralen. Bovendien is de kerk zo klein dat ik me niet voor kan stellen dat je de uitgang kunt missen, ook niet als zich een calamiteit voordoet. Want daar is het bordje natuurlijk voor bedoeld, en het mag ook niet weg, dat snap ik wel.

### **In welke zin is de kerk niet weg te denken uit het dorp?**

De kerk is echt van het hele dorp. Op de lijst met vrijwilligers voor de kerk bijvoorbeeld staan ook mensen die niet kerkelijk zijn. En elke zondag worden de bloemen die in de kerk staan naar iemand uit het dorp gebracht. Dus niet alleen naar kerkleden. In een dorp van 300 inwoners kan dat ook nog. Ook een mooi voorbeeld vind ik de tentdienst, waar het tweejaarlijks dorpsfeest altijd mee wordt afgesloten en waar heel veel mensen uit het dorp naar toe komen. En zo is er nog veel meer.

### **Welke kerkdienst van de afgelopen tijd staat u nog bij. Waarom?**

Dominee Tienieke van Lindenhuisen, de kerkenraad en veel vrijwilligers zorgen elk jaar weer voor bijzondere kerkdiensten en andere activiteiten. We zijn echt een levende kerk. Maar ook de Friese kerkdiensten die we in het winterseizoen regelmatig houden, spreken mij aan. Het Fries heeft een enorme zeggingskracht. Overigens zijn wij een tweetalige gemeente, en dat betekent dat we in bijna elke kerkdienst wel een lied in het Fries zingen of uit de Friese Bijbel lezen. Ook zomers als er gasten zijn; die vinden dat vaak een hele bijzondere ervaring.

### **Wat is uw mooiste Tsjerkepaad-ervaring?**

Dat zoveel mensen de sfeer van het kerkje ervaren. En dan al die gesprekken die er ontstaan. Soms over het gebouw, soms over het orgel,

soms over het geloof. Eén keer ging het bijna mis. Twee bezoekers die duidelijk elk een verschillende geloofsrichting aanhingen, gingen zo fel met elkaar in discussie dat het niet meer paste in de manier waarop wij in Gaastmeer kerk willen zijn. Ik heb de kempfanen dus maar uit elkaar gehaald. Maar verder zijn het allemaal juweeltjes, die gesprekken. Als vrijwilliger leer je er ook elke keer weer van.

**Is er dit jaar nog iets speciaals rond Tsjerkepaad in de kerk?**

Nee.... maar zonder dat is het ook al de moeite waard om te komen!

**Wanneer is de kerk open met Tsjerkepaad?**

Nog tot en met de tweede zaterdag van september, van 13.30 tot 17.00 uur. Onze vorige dominee Jan Willem Nieboer heeft voor bezoekers van de kerk twee mappen met informatie samengesteld waarin bezoekers alles nog eens rustig na kunnen lezen. Maar meer informatie over de kerk is ook te vinden op [www.pkn-gaastmeer.nl](http://www.pkn-gaastmeer.nl).